

Å lykkes i sosiale relasjoner.

Paper til:

Nordiske Sosialhøgskolenkomitéens (NSHK) 23. konferanse, 6 – 8 august 2009 i Bodø.

Av Anders Midtsundstad, Universitetslektor ved UiA og prosjektleder for "Fritid for alle"

anders.midtsundstad@kristiansand.kommune.no

Innledning.

Fritidsarenaen har fått stadig økende oppmerksomhet fra nasjonale myndigheter i Norge. Denne utviklingen må sees i sammenheng med at deltakelse i kultur- og fritidsaktiviteter får stadig større betydning for oss alle. Utvikling av nye metoder, ønske om å gi enkeltmennesker økte rettigheter om en trenger bistand for å sikre en slik deltakelse og en styrkning av innsatsen for å legge til rette gode tjenestetilbud preger utviklingen i løpet av de senere årene. Når en i Norge ser at feltet nevnes i alle de store satsningsområdene som omsorgsplan 2015, opptrappingsplan for psykisk helsearbeid, opptrappingsplan for rusfeltet og ny nasjonal handlingsplan for habilitering av barn og unge synliggjør dette også en erkjennelse av at det er mange personer som ikke har de samme muligheter som andre til å delta på bl.a. kulturelle arrangement og fritidsaktiviteter som tilbys.

Arbeidet med å legge forholdene til rette for at flere skal sikres deltakelse på fritidsarenaen krever en fortsatt oppmerksomhet fra nasjonale myndigheter. Hovedutfordringen ligger derimot lokalt i kommunene som må styrke innsatsen rundt tiltak som kan bidra til å sikre alle innbyggere økt tilgjengelighet. For noen kan dette handle om fjerning av fysiske barrierer som en trapp, mens det for andre med en nedsatt funksjonsevne handler om helt andre utfordringer når en kan bistå en ung person med en sosial angst eller voksen person med en utviklingshemning. Et tettere samarbeid med aktører i frivillig sektor synliggjøres her som en klar suksessfaktor. Norges idrettsforbund, Røde Kors, Kirkens bymisjon, turistforeningen, friluftsrådene og 4H kan her nevnes som noen av de mange organisasjonene som på ulike måter allerede arbeider aktivt på ulike måter for nettopp å sikre at flere skal få mulighet til slik deltakelse.

Gjennom det nasjonale prosjektet "Fritid for alle" ønsker Helsedirektoratet å bidra til en utvikling hvor kommuner lokalt styrker og videreutvikler sitt arbeid knyttet til feltet "Støttekontakt, kultur- og fritidsdeltakelse". I denne satsningen er det etablert bl.a. egne fylkesvise faglige nettverk, nettstedet www.fritidforalle.no som allerede har blitt en viktig idebank og en egen veiledertjeneste. Samlet er dette viktige tiltak som en håper skal bidra til å styrke oppmerksomheten rundt dette viktige arbeidet over tid.

Utfordringer for utdanningsinstitusjonene.

Fra mitt ståsted har en innenfor sosialt arbeid kanskje i for stor grad sett enkeltmennesker som funksjonshemmede, rusavhengige, klienter, stønadsmottakere og lignende roller som har det til felles at de fokuserer på spesielle utfordringer for enkeltmennesker. Faren med å kategorisere enkeltmennesker på en slik måte kan være at en ikke følger opp og gir støtte til å kunne realisere deltakelse på de kultur- og fritidsarenaene som den enkelte identifiserer seg med.

Mange barn, ungdom, voksne og eldre er helt avhengig av at kommunen en bor i kan bidra med gode tjenester til å realisere idealene om en aktiv og meningsfylt tilværelse sammen med andre. Utøvere i praksisfeltet trenger derfor økt kunnskap om hvordan en kan sikre en universiell utforming hvor en ikke bare har fokus på å sikre fysisk tilgjengelighet. Minst like viktig er oppmerksomhet rundt andre former for tilrettelegging som kan sikre alle som trenger det praktisk tilrettelegging inn i en ønsket aktivitet. For noen handler dette om at de trenger en person som fysisk er med dem i for eksempel sangkoret, bueskytterklubben eller dykkerklubben, mens andre har behov for praktisk bistand som sikrer dem muligheter for å komme til og fra aktiviteten. Om en skal få dette til innebærer dette også behov for samarbeid mellom en saksbehandler i kommunen og aktører i frivillige organisasjoner som tilbyr medlemskap. Gjennom en prosess er det da viktig å avklare hvordan en skal samarbeide med utgangspunkt i hverandres muligheter i det som kan beskrives som den enkelte sin inkluderingsprosess inn i aktiviteten.

Fritiden er en arena som åpner oppfor unike muligheter til å realisere behov og ønsker for enkeltmennesker. Nå utfordres rettighetene og mulighetene knyttet til fritidsdeltakelse gjennom lover som regulerer rettighetene og mulighetene knyttet til fritidsdeltakelse gjennom lover som regulerer rettigheter knyttet til støttekontakttjenesten, NAV-reformens fokus på aktivitet og de mange nasjonale satsninger vektlegging av fritidens betydning for ulike målgrupper.

I Norge er støttekontakttjenesten er en omfattende og viktig tjeneste for mange barn, ungdom, voksne og eldre. Over 30.000 har i dag et slikt vedtak. Av sammenlignbare tjenester har Danmark ledsageordningen og støtte- og kontaktpersonordningen, mens en i Sverige har tjenestene kontaktperson, kontaktfamii og ledsageservice. Vi erfarer at det i de nordiske land er et økende fokus på å tilrettelegge slik at flere skal få mulighet til å delta på selvvalgte fritidsaktiviteter. For å sikre mulighet for å utveksle erfaringer har vi også etablert det nordiske nettverket "Aktiv fritid for alle". Dette har allerede blitt en viktig møteplass for å sikre utveksling av erfaringer knyttet til prosjekter, bruk av gode metoder og andre tiltak. Servicestyrelsen i Danmark har koordinatorsansvaret for dette nettverket.

Sosialarbeidere blir ansatt av et system som skal gi støtte og hjelp, men samtidig får mange av disse i praksis en rolle hvor de forventes å begrense støtten som skal tilbys av sine arbeidsgivere. Denne dobbeltheten som det snakkes lite om er problematisk ikke minst fordi dette kan føre til en praksis hvor en gir de som får innvilget om støttekontakt for eksempel et standardisert innhold, ikke i tilstrekkelig grad gis tid for å følge opp vedtaket eller at en begrenser i omfang hvem som skal gis et slikt vedtak. Faren er derfor stor for at mange med bakgrunn i loven gis rettigheter som i realiteten begrenses eller avvises av den enkelte kommune. Dette er mekanismer som påvirker tillitsforholdet mellom brukere av offentlige tjenester og de profesjonelle. Slike utfordringer påvirker igjen hele tjenestetilbudet som tilbys og vårt syn på bl.a. kommuner og bydeler som system enten vi er brukere eller ansatte i dem. Det nasjonale tilsynet knyttet til tjenestene støttekontakt og avlastning i 2006 gjennomført av Helsetilsynet synliggjorde og dokumenterte flere alvorlige avvik og mangler knyttet til disse tjenestene i mange av de 66 kommunene som ble undersøkt på landsplan.

Hvilken vei skal tilliten gå?

Et sentalt spørsmål som kan stilles med bakgrunn i en slik praksis er hvordan den profesjonelle skal forholde seg til det som må kunne beskrives som et gap mellom det enkeltmennesker har krav på og hva systemet som i denne sammenheng er kommunen er villig til å gi gjennom et støttekontaktvedtak. En kan med bakgrunn i en slik problemstilling stille følgende spørsmål:

- Hvordan konstrueres tillit i ulike organisasjoner?
- Hva kan en i det hele tatt ha tillit til?

Disse spørsmålene kan drøftes med bakgrunn i ulike ståsteder som fremtidige sosialarbeidere bør være kjent med siden dette er med å skape forutsetninger for samhandlingen i møte med de mennesker bistand fra sin kommune.

Fenomenet tillit kan sees på som en døråpner til en felles verden hvor mennesker kan dele erfaringer, tanker, gleder og sorger. Forskning rundt tillit er preget av at dette begrepet gir grunnlag for samarbeid og en samfunnsmessig orden. I et samfunn hvor vi opplever at endringer knyttet til mellommenneskelige forhold forandrer seg raskere enn tidligere skapes nye livsbetingelser for det enkelte individ som aktualiserer betydningen av å fokusere på begrepet. Sosialarbeidere må derfor sikres god tid til å etablere et tillitsforhold som bare kan oppstå i et fysisk møte. Tillitsdannelsen oppstår i en interaksjon som kan betraktes som en prosess som krever innsats fra begge parter.

Mange av de som får innvilget et vedtak om støttekontakt er i en sårbar situasjon som innebærer at en må sikres tilstrekkelig med tid for å etablere et tillitsforhold som er en forutsetning for en dialog i arbeidet med å komme frem til gode løsninger for å effektivisere et vedtak som alltid skal gjøres i samsvar med den enkeltes ønsker og behov.

Om sosialarbeidere ikke gis anledning av sin arbeidsgiver til å bruke tilstrekkelig med tid og de ressursene som en opplever som nødvendig vil en som profesjonell kunne oppleve etiske dilemmaer. På den ene siden vil en sosialarbeider oppleve et ansvar for å være lojal mot beslutninger som arbeidsgiver kommer med, mens en på den andre siden opplever et ansvar for å bidra til å gi et forsvarlig tilbud til de som har rettigheter til oppfølging og støtte. En slik situasjon fører også til at det profesjonelle skjønn kan bli begrenset og at det settes begrensninger som fører til at enkeltmennesker ikke gis et tilbud i tråd med hva loven gir av rettigheter. Gjennom sosialarbeiderutdanningen er det derfor viktig å forberede fremtidige sosialarbeidere for slike situasjoner.

Disse spørsmålene handler også om menneskesyn. Skal hjelpeapparatet ha tillit til at den som får innvilget et vedtak kan gjøre noe med sin situasjon eller skal disse menneskene følge systemets regler? Eller handler dette om at mennesker med et hjelpebehov skal ha tillit til at systemet vet best hva enkeltmennesker har behov for?

Utfordringene som det her fokuseres på synliggjør betydningen av at en allerede i grunnutdanningen gir fremtidige sosialarbeidere kunnskap om at dette er en del av utfordringen de vil kunne møte.

Ingen er like.

For å kunne lykkes med å gi gode tilbud innenfor støttekontakttjenesten må en ta utgangspunkt i den enkeltes ønsker, behov, forutsetninger og kanskje drømmer. En må arbeide for å realisere et tjenestetilbud også for de som har et ønske om å bli medlemmer av en fritidsaktivitet. Utfordringen handler ikke minst om å skape tilbud som ikke bærer preg av å være tilbud for de som har falt ut. Om dette skal bli en realitet må en sikre at det finnes fagpersoner med både tilstrekkelig tid og kompetanse til å følge opp enkeltpersoner slik at en sikrer den enkelte mulighet til fritidsdeltakelse på egne premisser.

Helsedirektoratet peker på at støttekontakttjenesten kan organiseres innenfor tre hovedløsninger:

- Individuell støttekontakt
- Deltakelse i en aktivitetsgruppe
- Et individuelt tilbud i samarbeid med en frivillig organisasjon

De fleste som har rett på et vedtak om støttekontakt vil trenge en av disse løsningene. For noen kan det være behov for å kombinere individuell støttekontakt med deltakelse i en aktivitetsgruppe eller en frivillig organisasjon. Uansett løsning bør det fattes vedtak som beskriver innhold og omfang av vedtaket. Dette er også viktig for å sikre at vedtaket bygger på den enkelte sine ønsker og behov.

Eva kan her brukes som et eksempel. Hun fikk et vedtak om støttekontakt. Gjennom en grundig kartlegging sammen med sin saksbehandler kom hun frem til at hun ønsket å lære å fotografere. Hun var inne i en rehabilitering knyttet til sine rusutfordringer, og var økonomisk avhengig av at kommunen kunne kjøpe inn et godt fotoapparat som hun kunne få låne. Under hele prosessen ble arbeidsmetoden Fritid med bistand benyttet. I stedet for en individuell støttekontakt fikk hun en tilrettelegger som kunne gi henne oppfølging i sin prosess. Denne personen var en utdannet fotograf som hadde relevant kompetanse og som medlem i den lokale fotoklubben hadde han også et miljø å tilby henne. Saksbehandler i kommunen hadde ansvar for å følge prosessen. Eva ble aldri aktiv i fotoklubben, men hun fikk en fritidsinteresse som hun hadde stor glede av. Snart er hun ferdig med sin utdannelse som fotojournalist. Fritidsinteressen ble for henne en vei også inn i utdanning og yrkesliv.

Nytt innhold.

Om en med få ord skal beskrive dagens målsetninger innenfor den sosialpolitiske målsetningen knyttet til feltet "Støttekontakt, kultur- og fritidsdeltakelse" handler dette om betydningen av å sikre alle borgere mellommenneskelige relasjoner og sosial tilknytning. Fagfeltet har i mange år fått liten oppmerksomhet fra forskningsfeltet, men dette ser vi er i endring. Økt oppmerksomhet ikke minst fra forskningsfeltet må sees i sammenheng med økt vektlegging av hvor viktig tilhørighet er for alle mennesker sin tilværelse og livssituasjon. Som mennesker har vi behov for sosiale nettverk. Deltakelse på kultur- og fritidsarenaen gir mulighet for en sosial forankring som dekker grunnleggende behov hos det enkelte menneske. Videre synliggjør erfaringer fra mange kommuner som har tatt i bruk bl.a. arbeidsmetodene treningskontakt og Fritid med bistand at god tilrettelegging på fritidsarenaen har stor betydning som et ledd i habilitering og rehabilitering av enkeltpersoner. En kan også finne lignende gode eksempler som tilbys av aktører i frivillig sektor. Siden vi er i Bodø er det naturlig å vise til et langsiktig og godt arbeid i regi av Kirkens bymisjon i denne byen. De har siden 2001 drevet prosjektet Ny Giv. Her legges det vekt på følge opp rusavhengige under rehabilitering frem til deltakelse i selvvalgte sosiale aktiviteter. Eksempelet knyttet til Eva er derfor ikke enestående.

Idealene på fritidsarenaen.

En sentral målsetning i norsk politikk har siden begynnelsen av 1980 årene vært å legge forholdene til rette for full deltakelse og likestilling for alle borgere på ulike arenaer. I forslaget til dagens sosialtjenestelov ble denne målsetningen knyttet slik til normaliseringsbegrepet:

"Prinsippet om normalisering bør i praksis innebære at all offentlig og privat service gjøres tilgjengelig for hele befolkningen. Funksjonshemmede og eldre bør derfor ikke være henvist til å nytte aktivitetstilbud som er tilrettelagt kun for bestemte persongrupper (Ot. prp. nr. 60 (1988-89):65).

I St. meld. nr. 8 (1998-99) ble dette konkretisert slik at målet var å gi mennesker med en nedsatt funksjonsevne samme mulighet til å delta i kulturlivet som andre. Det ble her synliggjort at dette kunne realiseres enten gjennom individrettede tiltak eller ved at samfunnet endret sine krav.

I Regjeringens strategiplan for barn og unges psykiske helse "Sammen om psykisk helse" ble det fokusert på et samfunn med plass til alle:

”Et tolerant samfunn er et samfunn med evne til å inkludere alle mennesker. Uavhengig av årsak er det belastende og lite helsebringende å oppleve negativ stigmatisering og utestengelse. Det er viktig at barn og unge får delta i aktiviteter og samvær med andre. Å delta i meningsfulle og utviklende aktiviteter i barnehage, skole og i fritiden bidrar til å styrke selvfølelse, mestringsevne og derved også psykisk helse. Respekten for menneskeverdet, solidaritet, likeverd og demokrati er verdier som må vektlegges på alle arenaer der barn og unge deltar” (2003:18).

Inkluderingsstrategien som det vises til her fikk økt oppmerksomhet i forbindelse med NOU 2001:22. Her ble retten til deltakelse i samfunnslivet sett på som en menneskerett og som en forutsetning for et demokrati. Frem til på begynnelsen av 1990-årene var vi opptatt av integrering. Nå har vi kommet et steg lenger og har satt inkludering som målsetningen. I NOU 2001:22 defineres dette som et perspektivskifte som er viktig for å skape et samfunn for alle:

”Inkludering handler om å endre helheten slik at alle finner en plass der. På denne måten er det en forbindelse mellom inkluderingsbegrepet og den moderne forståelsen av funksjonshemming. Der pekes det nettopp på relasjonen mellom person og omgivelser, og at en strategi for å redusere funksjonshemmende forhold er å endre omgivelsene med sikte på at de skal passe inn” (s. 33).

Arbeidet med å realisere målsetningene knyttet til inkludering på kultur- og fritidsarenaen for mange personer med en nedsatt funksjonsevne og rusavhengige under rehabilitering er en utfordring som krever økt oppmerksomhet i kommunene siden vårt samfunn ikke er utformet for alle. Det blir derfor viktig å finne frem til hva som binder sosiale fellesskap sammen. Denne kunnskapen er viktig for å sette inn tiltak bl.a. innenfor støttekontakttjenesten som kan føre til at mennesker som står utenfor kan bli en del av et sosialt fellesskap. En utfordring handler om å styrke og videreutvikle tjenestetilbudet innenfor den lovpålagte støttekontakttjenesten. Om vi skal lykkes med dette må en i større grad samarbeid med aktører i frivillig sektor for å sikre flere mulighet for å finne sin plass i sosiale fellesskap gjennom det som kan beskrives som en inkluderingsprosess. Andre vil trenge en aktivitetsgruppe eller en individuelle støttekontakter. Hvilke tiltak som skal velges bør avgjøres i samarbeid med den som har fått innvilget vedtaket.

Realiteter på fritidsarenaen.

Barn, ungdom, voksne og eldre som har behov for tiltak fra sin kommune blir ofte omtalt og behandlet som en gruppe mennesker. Bak betegnelser som mennesker med utviklingshemning, ADHD, Tourette syndrom og rusavhengige finnes mennesker som har unike ønsker. Utdfordringen handler om å fjerne gapet mellom det den enkelte opplever som sin situasjon og samfunnets krav som her kan relateres til for eksempel tett oppfølging i en inkluderingsprosessen frem til deltakelse i en fritidsaktivitet, en transporttjeneste og etablering av mindre aktivitetsgrupper. I arbeidet med å sikre innholdet knyttet til vedtak er det av stor betydning at en kan sikre skreddersydde løsninger i tråd med Helsedirektoratets anbefaling knyttet til de tidligere nevnte tre løsninger.

To år etter at Helsedirektoratet startet satsningen "Fritid for alle" som legger vekt på at støttekontakttjenesten både skal styrkes og videreutvikles ser vi resultater. Når stadig flere kommuner og bydeler gir tilbud om flere løsninger innenfor sin støttekontakttjeneste påvirkes også oppfatninger av behov. Bernler og Johansson (1988) har gjennom fire punkter synliggjort forutsetninger som påvirker hva enkeltmennesker velger innenfor ulike tjenester som tilbys:

1. Det som klienten medvetet vill ha.
2. Det som han tror at behandleren kan ge.
3. Det som han tror sig kunna få.
4. Det som han omedvetet önskar.

(1988:111)

Mange som søker om et støttekontaktvedtak har vanskeligheter med å uttrykke konkrete behov. Betydningen av å gjennomføre en grundig kartlegging er derfor stor. God informasjon om valgmuligheter innenfor støttekontakttjenesten og i hvilken grad tjenestemottaker kan påvirke utformingen av disse tjenestene er nyttige opplysninger. Om tjenesteytere for eksempel kun har tro på og anbefaler segregerte tjenestetilbud på fritidsarenaen, vil også etterspørselen og ønskene bli primært rettet mot slike tilbud. Gode kartleggingsrutiner kan sikre at saksbehandlerne opprettholder fokuset på hva søkeren ønsker seg.

Brukergruppens medvirkning er viktig i forhold til utforming av hjelpetilbudene og velferdspolitikken mer generelt. I St. meld. nr. 27 (1977-78) ble dette slått fast som et

viktig prinsipp. I dag er utfordringen i større grad rettet mot å bidra til å sikre den enkelte reelle muligheter til å bestemme i forhold som angår en selv. Målsetningen knyttet til at den enkelte selv skal få si sin mening om hva slags type tiltak og tjenester som er ønskelig og i hvilken form de skal gis er en utfordring overfor mange funksjonshemmede som ikke selv kan gi informasjon om eget liv. Som et eksempel på dette kan pårørende være nyttige informanter selv når personen er voksen og bor i egen leilighet (Midtsundstad og Midtsundstad 1996). Forskning viser at brukere som har vanskeligheter med å uttrykke krav har vanskelig med å få tilgang på aktuelle goder. Årsaken kan forklares med at de kanskje mangler ferdigheter i å synliggjøre sine behov på en måte som passer med fordelingsinstitusjonenes regler (Madsen 1998:53). Den nye diskriminerings- og tilgjengelighetsloven stiller videre nye krav til tilrettelegging i kommunene også på kultur- og fritidsarenaen.

I lov om sosiale tjenester vektlegges individuelt tilpassede tjenester som sikrer at den enkelte borger får mulighet til å leve og bo selvstendig og å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre. Dette er det bare mulig å få til i et nært samarbeid med de som innvilges vedtak. Helse- og omsorgsdepartementet kom i 2007 med rundskrivet Aktiv omsorg, mens Helsedirektoratet samme år ga ut hefte "Sammen med andre – nye veier for støttekontakttjenesten". Disse synliggjør nye muligheter og utfordringer knyttet til denne tjenesten

Sosialt arbeid – et fag i kontinuerlig endring.

I arbeidet med å videreutvikle tjenestetilbud på feltet "Støttekontakt, kultur- og fritidsdeltakelse" utfordres også utdanningsinstitusjonene. Vernepleiere, sosionomer og barnevernspedagoger er ikke de eneste profesjonene som arbeider med å tilrettelegge fritid for andre, men både grunnutdanning og videreutdanning som kan relateres til sosialt arbeid peker seg ut som en svært viktig leverandør av kunnskap som kan bidra til økt faglig kompetanse i kommunene og frivillige organisasjoner..

En kan trekke historiske linjer for sosialt arbeid som et fag som med nærhet til mennesker hvor det legges vekt på å fremme likeverd, respekt og ressursutnyttelse. Sentralt i fagets utvikling står pionerene Mary Richmond og Jane Addams. De hadde begge bekjempelse mot fattigdom som en hovedmålsetning. Disse kvinnene bygget sitt arbeid på ulike forståelsesrammer, men deres målsetninger har mange likhetstrekk. Disse pionerene utviklet forståelsesrammer som er virksomme den dag i dag. Utfordringen for faget sosialt arbeid står i en kontrast som på ulike måter handler om å

finne svar på utfordringer mellom individ og samfunn. Det er derfor viktig å videreutvikle faget slik at en hele tiden kan møte utfordringene som endrer seg i takt med utviklingen i samfunnet og målsetningene knyttet til dets innbyggere. I likhet med Richmond og Addams må vi ha tro på vår evne til å utvikle faget i ulike retninger. I denne sammenheng trenger vi forskning og utviklingsarbeid som kan synliggjøre nye mulige svar på utfordringer. Morgendagens sosialarbeideren trenger i sin praksis ulike verktøy for å utøve sitt arbeid med å tilrettelegge fritid for andre.

Siden sosialt arbeid involverer hjelp fra en annen er faren stor for at vedkommende får en underordnet posisjon. Gjennom nye arbeidsmetoder er det viktig at den enkelte som har et bistandsbehov selv må gis muligheter til å ta et grep over sin egen livssituasjon som i denne sammenheng handler om valg av aktivitet og veivalgene frem til en oppnåelse i tråd med ønsker og behov.

Sosialarbeidere tilhører i dag en profesjon som må arbeide for å synliggjøre sin ekspertise. Tronvoll hevder at det er samfunnet representert ved det offentlige som arbeidsgiver som gir sosialarbeideren sin legitimitet, mens det i sosialt arbeids teori er klienten som legitimerer profesjonen (Tronvoll 1999:203). Denne påstanden beskriver godt utfordringen utøvere som arbeider innenfor feltet "støttekontakt, kultur- og fritidsdeltakelse" står overfor i dag. Økt anerkjennelse basert på å utvikle større kunnskap som kan gjøre oss bedre rustet til å medvirke til å løse utfordringer for enkeltmennesker og på samfunnsplan i fremtiden er derfor en utfordring. Et viktig ledd i denne sammenheng handler om en tydeligere profilering av dette arbeidet både innenfor grunnutdanningen og relevante videreutdanninger.

Helsedirektoratet har i flere år vært opptatt av å styrke kompetansen knyttet til praksisfeltet som arbeider på ulike måter med å tilrettelegge fritiden for andre. I nært samarbeid med Høyskolen i Bergen har de fullfinansiert videreutdanningen "Organisering og veiledning av støttekontakter, avlastere og frivillige". Dette studiet tilbys i dag i både Tromsø, Bergen og Arendal. Videreutdanningen har bidratt til økt fagkompetanse, men også økt status for de som arbeider bl.a. med å tilrettelegge fritid i frivillige organisasjoner og kommuner.

Arbeidet med å tilrettelegge fritid for andre vil i fremtiden i økende grad kreve profesjonelle som har bred kunnskap. Ansatte innenfor dette feltet trenger bl.a. kunnskap om det som tilbys på fritidsarenaen i nærmiljøet, samarbeid mellom frivillig og

offentlig sektor, veiledningskompetanse og kompetanse knyttet til bruk av ulike arbeidsmetoder.

Vi vil også i fremtiden trenge egne videreutdanninger som retter seg spesielt mot dette feltet, men samtidig er det viktig at dette i økende grad blir presentert bredt på grunnutdanninger og andre videreutdanninger for å øke kompetansen rundt feltet slik at flere gjennom sin sosialarbeiderutdanning får kjennskap til hvordan en kan tilrettelegge fritid for andre.

Donald Schön vektlegger i forbindelse med sitt begrep refleksjon-i-handling betydningen av at en er bevisst sin egen rolle og har en bevissthet knyttet til resultatene av arbeidet. Han legger i denne sammenheng vekt på betydningen av å kunne utvikle det han beskriver som et "dobbeltsyn som er viktig for å få ut slik informasjon" (Schön 2001). Som profesjonelle sosialarbeidere vil vi aldri kunne erstatte den innsats som naturlige nettverk kan gi, men en kan medvirke til å skape et brukbart nettverk for mange mennesker.

Litteratur.

Bernler, G. Og Johnsson, L. (1988): Teori för psykosocialt arbete. Natur och Kultur.

Helse- og omsorgsdepartementet (2007): Rundskriv aktiv omsorg (I-5/2007).

Helsedirektoratet (2007): Sammen med andre – nye veier for støttekontakttjenesten.

Madsen, V (1998): Samspill om funksjonshemmedes fritid. Hvem dirigerer? Skriftserien nr 46. Høyskolen i Agder.

Midtsundstad, A. (2005): Tillit, mestring og selvoppfatning. En oppgave med fokus på inkluderingsprosesser slik de møtes i arbeidet med metoden Fritid med bistand.

Mastergradsoppgave i sosialt arbeid. NTNU.

Midtsundstad, J. og Midtsundstad, A. (1996): Integrering av psykisk utviklingshemmede i nærmiljøet. Menighetsarbeid med boligen som arena. Embla nr 7.

NOU 2001:22: Fra bruker til borger. En strategi for nedbygging av funksjonshemmede barrierer.

Ot. Prp. Nr. 60 (1988-89): Om lov om sosiale tjenester m.v.

Regjeringens strategiplan for barn og unges psykiske helse (2003): "Sammen om psykisk helse". I-0088 Helsedepartementet.

Schön, D. A. (2001): Den reflekterende praktiker. Hvordan profesjonelle tænker når de arbejder. Klim.

St. meld. nr 27 (1977-78): Funksjonshemmede i samfunnet.

Tronvoll, I. M. (1999): Barn, foreldre og de gode hjelpere. Norsk senter for barneforskning.